

Poština
pavšalirana.Uredništvo
in
upravnništvo
lista je
v Ljubljani
Breg št. 12.
Telefon 119.

AVTONOMIST

Državna La

Glasilo „Združenja slovenskih avtonomistov“.

Izhaja vsak petek.

Celoletna naročnina 50 — D
mesečna 5 — „
Inozemstvo
celoletno 100.
Posamezne
številke se računajo po D 1 25
Inserati
se računajo:
pol str. 560 D,
manjši sorazmerno. — Pri
malih oglasih
beseda 50 p.

Kaj hočemo? Lastno zakonodajo na lastnih tleh vzrastlega slovenskega ljudstva!

Pred novo vlado.

V Belgradu pripravljajo nekaj novega, in če smemo verjeti trditvam opozicijskega časopisa, tudi nekaj boljšega. Obetajo nam, da bo sedanja vlada, kateri načelujeta Pašić in Pribevič, morala odstopiti in da bomo dobili novo vlado.

Spor glede stare in nove vlade se je vrtil doslej v glavnem okoli vprašanja, kdo da ima v parlamentu večino. Pašić je trdil, da jo ima on, opozicija pa je trdila, da jo ima ona. Pašić je svoj račun utemeljeval s tem, da poslancev hrvaške republikanske stranke ni hotel upoštevati kot polnopravnih poslancev, zato je seveda njegova vlada imela na svoji strani „večino“. Opozicija pa je število hrvaških republikanskih poslancev upoštevala in je na tej računski podlagi v resnici imela večino. To je vedel seveda tudi Pašić. Da pa se izogne neprijetnosti odstopa in da se obdrži še nadalje na krmilu, je Pašić zahteval razpust parlamenta in nove volitve, katere bi na znani balkanski način delal on, opozicija pa zahteva sestavo prave poslovne vlade, ki bi se opirala na številčno večino v parlamentu.

Kar se tiče številke, ima opozicija brez dvoma prav. Opozicija ima res parlamentarno večino. Drugo je pa vprašanje, če je opozicija med seboj tako trdna, da bi se mogla zediniti na skupen delovni program. Toda recimo, da je tudi to mogoče in da res sedanja opozicija sestavi novo vlado. Kaj bo sledilo?

Sledilo bo to, da bo ostalo zvečine vse lepo pri starem!

Ostala bo predvsem sedanja državna oblika, z vsemi njenimi dob-

rimi in slabimi stranmi. Večina opozicije je razpoložena za monarhijo.

Ostalo bo dalje militarizem. Na kakšno izpremembo dosedanjega sistema državne obrambe ni niti za misliti. Mi bomo tudi v bodoče naročali nove topove in nove puške. Tudi za naprej bomo vzdrževali po vojašnicah na tisoče vojakov. Angleški ministrski predsednik Mac Donald je sicer rekel, da se za male države kot je Jugoslavija vzdrževanje stalnih armad ne splača, ker je vsaka velesila tako močna, da take male armade z lahkoto uniči, ampak za ta pametni nasvet se pri nas tudi nova vlada ne bo zmenila. Mi bomo plačevali dalje.

Ostalo bo dalje dosedanj davčni sistem. Dežele, ki imajo urejeno davčno upravo — med take dežele spada tudi Slovenija — bodo tudi v bodočnosti plačevale mnogo več kakor pa one dežele, kjer ne poznajo niti zemljiškega katastra (Srbija) ali pa kjer davčna uprava slabo posluje (Vojvodina). Točnega zemljiškega katastra in zanesljivih zemljiških knjig se ne da napraviti v par letih, ravno tako kakor se tudi dobra davčna uprava ne da organizirati v nekaj tednih.

Ostala bo v glavnem tudi dosedanja uprava. Res je, da bo namesto enega ministra prišel drugi minister. Toda, kaj hoče minister? Minister je en sam človek in za tega človeka je dan ravno tako samo 24 ur dolg kakor za vse druge ljudi. **Uradniško osebje, zlasti v centrali, bo pa ostalo isto kot je danes.** Kaj to osebje zna oziroma ne zna, vidimo že danes. Kaj naj torej napravi minister?

Nova vlada v praksi torej ne bo pomenila nič „novega“, ampak bo samo nadaljevanje tega, kar imamo že danes.

Edino, kar se bo izpremenilo (če in kolikor se bo), bodo nekatere **osebne izpremembe.** En veliki župan ali pa en dvorni svetnik bo „šel“, na njihovo mesto pa bodo prišli — drugi. To bo vse. Od tega pa ljudstvo ne bo imelo prav nič, ker je za ljudstvo zelo vseeno, če je veliki župan dr. Baltić ali pa Niko Zupanič.

Dokler se ne bo iz temelja spremenila oblika naše vladavine, dokler se ne bo korenito izpremenil sistem

naše državne obrambe in ves naš davčni in finančni sistem in dokler ne bo padla izurjetnična vidovdanska ustava, in bo na njeno mesto stopila druga, ki bo zgrajena na naravnih dejstvih, da stanujejo namreč v Jugoslaviji Srbi, Hrvati in Slovenci, tako dolgo se ne bo v našem državnem ustroju nič bistvenega izpremenilo.

Korenito ozdravljenje more priti naši državi le njena preureditev v **federativno republiko.** Zato smo federalisti in republikanci, in zato tudi od nove vlade ne pričakujemo prav nič.

Trije principi.

Pravo in neokrneno socijalno republikanstvo v Jugoslaviji v nobenem slučaju ne more odnehati od treh svojih principov ali načel.

Prvo načelo je **kulturno** v tem smislu, da žive v današnji Jugoslaviji trije narodi: Slovenci, Hrvati in Srbi. To povdaranje zgodovinskih dejstev pa ne zasleduje morda kakšnega nacionalističnega šovinizma, katerega predstavniki so danes pri nas takozvani „Jugoslovenci“ (v Nemčiji pa takozvani „Vsenemci“, v Italiji „lašisti“ itd.), temveč to povdaranje izvira iz kulturnega hotenja. Vse kar je bistveno kakšnemu narodu, to so zlasti jezik, običaji, literatura, obča miselnost itd., ima neko gotovo **kulturno vrednost**, večjo ali manjšo, kakor je pač dotični narod razvit. Z obče človeškega stališča je narodna kultura potrebna, ker se iz posameznih narodov sestavlja obča svetovna kulturna jednica narodov. Svetovna kultura in civilizacija je kakor kakšen mozaik. S tega vidika pa je vsaka narodnost vredna samo toliko, kolikor je kulturna.

Drugo načelo je **socijalno.** To je tisto načelo, ki ga je osvojilo veliko gibanje delavstva po vsem svetu. To načelo pravi, **da naj vsakdo uživa vse sadove svojega dela.** To načelo povdarja v svojem programu zlasti „Angleška delavska stranka“, ki danes vlada; povdarja se tudi v sovjetski Rusiji, povdarja ga resen socijalizem, a na to načelo pristaja tudi kmečko republikansko gibanje v Jugoslaviji. Če pa hoče kmečko ljudstvo res uživati vse plodove svojega dela, mora imeti zemljo in to dovoli zemlje. Imeti pa mora vsled naravnih obvez, ki so zvezane s poljedelskim delom, **tudi neko gotovost, da bo ostala zemlja v njegovi posesti.** Kakšno bo pravno lastninsko razmerje v bodočnosti, ne vemo. Vemo pa, da se bo to pravno razmerje izoblikovalo v vsaki deželi ali pokrajini nekoliko drugače. Tudi s stališča komunizma in socijalizma se bo moralo priznati **kmetu zasebno lastništvo do zemlje**, kajti kmečka zasebna lastnina, ni kapitalističnega značaja, kakor na pr. zasebna lastnina rudnikov ali železnic ali velikih tovarp, **temveč kmečka lastnina je**

LISTEK.

56

Kmečki punt.

Hrvaško napisal Avgust Senoa.

„Pha!“ se je zasmejal Šimen, „če ti ni ravno za prvo smetano, je pomoč lahka. Pokaži jo Tahu, ta se na take reči razume. Pozneje bo že mečja. Ko je enkrat sod na pipi, pije iz njega vsak vrag.“

„Ni slaba misel!“

„Kako bi bila slaba? Ko pa jaz to pravim, jaz, Šimen Drmačič. Oh, jaz — jaz — jaz —“ in pisar se udari na prsa in z brzimi koraki pohitel na grad, kjer je poiskal Petra Petričevića.

„Gospod Petričević!“ je rekel, „vem, da imate jezo na Loliča, ki nam vsako kost pobere izpred ust.“

„Da.“

„Ki se je kakor dihur prikradel v gosposko službo in komandira kakor gospodar, ker njegova žena gospodarja komandira. Gospod Peter! Jaz poznam kadilo, s katerim bomo to šemo izkadili iz Susjeda. In Vi sami boste postali kastelan. Ali hočete?“

„Hočem, toda —“

„Evo Vam moja roka! Dalje pa ne vprašujte. Moja puška mora zadeti.“

„Pa dobro!“ je rekel Petričević in dal Bošnjaku roko.

V spodnjem dvorišču Susjeda je bil drugo jutro velik krik. Sredi dvorišča je stal mladi gospodič Gabriel besen, z močno palico v rokah. Lice mu je gorelo, črne oči so mu žarele od jeze. Ves je trepetal. Pred njim je stokal postavnejši človek in se z obema rokama dr-

žal za glavo, po kateri je curkoma kri tekla, po dvorišču pa so se z divjimi skoki podili neobzdrani konji.

„Lopov ti!“ je kriknil Gabriel, „jaz ti bom dal dotikati se mojih plemenitih konj, na katerih je vsaka dlaka več vredna ko tvoja nora buča.“

„Ta udarec Vas bo drago stal,“ je zaškrtal človek skozi bolečine in z jeznim ocesom ošinil gospodiča, a, „tako ravna jo razbojnik in ne baroni.“ Mladič je prebledel, se besno zaletel proti možu in zamahnil s palico, toda železna roka ga je od spodaj zgrabila za pest. Mladič se je obrnil in zapazil za seboj upravitelja Grdaka, ki je baš o pravem času še prišel na pomoč.

„Sram Vas bodi, mladi gospod,“ reče upravitelj mirno, „ali je gosposko, če do krvi ranite moža, ki vrši samo svojo dolžnost?“

„Kaj je tukaj?“ je s hripavim grlom zaklical gospod Tahi, ki je s Petričevićem in Bošnjakom prišel v spodnje dvorišče.

„Oče, branite me pred tem človekom!“ je trepetal mladi gospodič.

„Kaj se je zgodilo?“ je vprašal Tahi in divje pogledal Grdaka.

„Ta falot, ta živina,“ je zaklical mladi gospodič, „je poglaj moje konje iz hleva.“

„In prav je storil,“ je rekel Grdak mirno, „ker ste Vi, mladi gospod, kraljeve konje poglaj iz kraljevega hleva, ki ni Vaš. Vi imate za sebe dovolj hlevov. Rekel sem mu, naj to stori, Vi pa ste udarili kraljevega hlapca do krvi in da ni bilo mene, bi ga bili ubili.“

„Idi v grad, sinko, in pusti to svojat,“ je ježno zamrmral Tahi, potem pa se je obrnil proti upravitelju: „Ej, kakor vidim, skrbno varujete, kar je kraljevo. Toda dobro bi bilo, da

potrošite manj kraljeve jedi in pijače za svoje goste, ki jih naravnost po gosposko gostite; bilo bi dobro, da ne razsipujete toliko kraljevskega žita med uporne kmete.“

„Jaz nisem drugega gostil ko svojega brata Žigo in sorodnika advokata Mihaela iz Zagreba. Žito pa sem razdelil med one kmete, ki ste jih Vi do golega oplenili, da nimajo skorje kruha.“

„Dobro, dobro,“ je Tahi zamahnil in se hudobno nasmehnil; „vi me boste zopet tožili zaradi te razbite buče, kakor ste me tožili lani, toda tudi jaz Vas bom, da zapravljate kraljevsko blago.“

„Gospod Tahi,“ je planil Grdak in stisnil pesti, „to je nepošteno.“

„Dobro, dobro,“ je Tahi mirno odgovoril, „Vaša mera je polna. Svojo glavo stavim, da ne bova oba umrla pod isto streho. Pojdimo, otroci,“ se je obrnil k svojima spremljevalcema, „sedaj imamo važnejše opravke.“ Grdak je zapeljal ranjenca pod streho, Tahi pa se je z rokami v žepih napotil dalje.

„Petričević,“ je rekel, „pripelji mi Šimna.“

Čez nekaj časa je prilezel z nekoliko brezbržnim in zaspanim licem mali pisar in se je globoko priklonil.

„Vaša milost,“ je rekel Šimen zehaje, „ima posel za mene?“

„Imam,“ je odvrnil Tahi prijazno, „toda o tem pozneje; povej mi, dragi Šimen, kako je s teboj. Imaš kaj novic?“

„He“ se je Šimen nasmehnil in pomežiknil, „pa še kakšnih! Toda, Vaša milost, to ne gre na naš običajni račun. Za to je treba posebne plače.“

„Dobro, dragec moj,“ je prikimal Tahi, „ali hočeš mogoče kaj are?“

namenjena izključno le produktivnemu in to zelo težkemu delu!

Tretje načelo pa je **pacifizem ali mirotvornost**. Človeštvo mora za bodočnost preprečiti takšne krvave grozote, kakor je bila zadnja svetovna vojna. Ta vojna je bila kapitalistična in imperijalistična. Delovni stanovi morajo za bodočnost takšne strahote preprečiti s tem, da se politično in gospodarsko uveljavijo. Tu pa moreta priti skup **kmet in delavec**. Zadnja vojna bi dobro organizirano delavstvo lahko preprečilo, ako bi se povsod ustavili vsi vojni industrijski obrati. To se, žal, ni zgodilo. Ljudje so toliko časa izdelovali kanone in puške in municijo, dokler je kmet dajal žito in meso. Šele ko je zmanjkalo živila, je bilo vojne ko-

nec! To se pravi, da ima kmet ravno tako ključ situacije v rokah, kakor ga ima pameten in trezen delavec v tovarni ali na lokomotivi. Pravo kmečko ljudstvo ničesar tako nujno ne potrebuje, kakor miru. Zato je pacifizem in odklanja vsako nasilje z desne in z leve.

Zato je tudi slovensko delavno kmečko ljudstvo za tri reči: 1. za samostojnost in samovlado na svojih rodni tleh; 2. za socialno pravičnost na vse strani, toraj tudi za to, da preide zemlja res v last tistega, ki jo obdeluje in sicer za stalno in 3. končno za mir na znotraj in prijateljstvo z vsemi zunanji sosedji. Militarizem v kakršnikoli obliki je največji škodljivec vsakega, zlasti pa malih narodov.

Politika in zgodovina.

(Dalej.)

Posnetek. Slovensko odposlanstvo ob združenju s Srbijo dne 1. decembra 1918. leta ni zadostno branilo, oziroma si zavarovalo svojega političnega stališča. V konstituenti je bilo preglasovano, ko je odločevala navadna večina pri sprejetju ustave; zanjo je glasovala manjšina Slovencev in Hrvatov. Na Slovenskem nosijo politično odgovornost za »vidovdansko« ustavo poleg demokratov »samostojni« kmetje, ki so zapustili svoj program o pokrajinski samostojnosti ali avtonomiji Slovenije, s katerim so bili izvoljeni v ustavotvorno skupščino.

VI.

Po trimesečnem izhajanju je začel »Avtonomist« podrobneje razlagati, kako umeva avtonomijo Slovenije. Storil je to, ko je primerjal irske zahteve s slovenskimi (11. julija). Irci hočejo — tako je pisal — popolno neodvisnost, popolno ločitev od države, v kateri so doslej živeli. Slovenci pa pravico, da si dajejo svoje zakone sami v vseh ozirih, kolikor ni neobhodno potrebno odreči se jih na skupno korist vseh južnih Slovanov: gre za gospodarstvo v lastni hiši, a ob enem za skupno južnoslovansko državo s Hrvati, Srbi in z Bolgari!

V letu 1922. je končno določil politični program v tem smislu, da bi bila Jugoslavija po obliki zvezna država, h kateri pristopijo tudi Bolgari, da bodo most do Rusije, po vsebini pa kmečko delavska (11. februarja). To stališče se je v članku »Naš politični smoter« (18. marca) označilo takó-le: Slovenci smo narod kakor Hrvati in Srbi, ime Jugoslovan je pomožen znanstveni pojem. Naš glavni politični smoter mora biti

lastna država ali, če to ni mogoče, vsaj lastna državnost, t. j. kolikor mogoče velika politična samostojnost. Nosilec te narodne volje mora biti kmet. Potrebujemo v ta namen organizacije, ki bo slovenska, kmečka in, če narod takó odloči, republikanska. Enakopravni deli Slovencev, Hrvatov, Srbov in Bolgarov morejo tvoriti višjo, življenja zmožno skupno državo Jugoslavijo, ki mora biti urejena federativno, da se izognemo sporom in nasilju.

»Avtonomist« je pripuščal možnost (27. maja), da bi bile v južnoslovesni državi lahko monarhije ali republike, kakor bi se vsak narod (Slovenec, Hrvat, Srb in Bolgar) svobodno odločil, kakšno vladno hoče imeti na svojem ozemlju, a brez skupne stvari bi bil postavljen zvezni svet; sicer je pa načelno zagovarjal republikansko stališče, zlasti za Slovence.

V taktičnem oziru se je potegoval »Avtonomist« za ustanovitev slovenskega bloka, ki bi nastopal nasproti Belgradu kot predstavnik organizirane Slovenije, oziroma organiziranega naroda za doseg samostojnosti (4. 18. 25. februarja, 30. septembra, 30. decembra); toda do slovenskega bloka ni prišlo zaradi strankarske ljubosumnosti, da si je n. pr. pisal »Slovenec« (23. februarja), da vodstvo »slovenske ljudske stranke«, ko dožori vprašanje, gotovo najde pot, po kateri se bo skupna avtonomistična misel tudi skupno branila. Poleg tega je »Avtonomist« zagovarjal sporazum s Hrvati, ki so nam po zgodovini in kulturi najbližji slovanski narodi; ter bivajo med nami in Srbi; pot v Belgrad nas vodi preko Zagreba, zato

se je treba najprej sporazumeti z njim, da ne bomo imeli vsak svoje politike in taktike, pri čemer je oseba, ki politično vodi Hrvate, postranskega pomena: smoter je hrvaški narod, s katerim se moramo dogovoriti glede zakonodajne in upravne ureditve v državi, da se potem skup-

no sporazumemo s Srbi, a Slovenci pri tem sami odločijo, koga pooblaste zase s političnim vodstvom, ker Hrvati brez njih dovoljenja niso upravičeni vtikati se v slovenske notranje razmere (18. februarja, 25. februarja, 27. maja, 18. novembra, 25. novembra, 16. decembra).

Kapitalistična in kmečko-delavska fronta.

Kapitalistični svet se vznemirja. Posledica zadnje svetovne vojne bo tudi ta, da se vedno bolj uveljavlja misel, da vladaj tisti, ki dela. Edino kmečko-delavska vlada je res upravičena. Ves razvoj sveta gre v to smer. Na Angleškem vladajo po načelih ustaljene demokracije delavci. V Rusiji vlada pa »proletarska diktatura«. Čeprav je tu ali tam nastopila reakcija, kakor n. pr. v Italiji, se čuti, kako se ljudstvo živahno giblje; vsa miselnost resnih socialnih in političnih gibanj gre v to smer.

Kako se bo uveljavilo načelo o potrebi kmečko-delavske vlade v posameznih deželah, tega ne vemo. Vemo samo, da se prej ali slej bo. So narodi na svetu, ki si z demokracijo za enkrat ne morejo pomagati. Na primer Rusi. Oni niso nikoli živeli v demokraciji. Na njo se bodo šele morali navaditi in se ji priučiti. Podobno je z Romuni, ki so kulturno silno zaostalo ljudstvo. Tudi Bolgari niso dosti na boljšem. V Italiji je fašistovska diktatura mogoča le, ker je tam zlasti kmečko ljudstvo zelo nevedno in nepismeno. Nasprotno pa poznamo druge narode, ki absolutno ne prenesajo nikakršne diktature, ker so vajeni na demokratično vladavino in resnično ljudsko samoupravo. Tu sem štejejo zlasti Angleže, Amerikance in Francoze. Tudi Nemci bolj nagibljejo k demokraciji kot pa k diktaturi, ker so socialno zelo diferencirani in je angleški in francoski kulturni vpliv na nje dokaj močan. Med te narode spada-

mo brezdvomno tudi mi Slovenci in Hrvati. Za nas je demokratična in republikanska uprava bolj prikladna, kakor ta ali ona diktatura. To predvsem, ker smo po tradiciji in naravi svoji miroljuben narod.

Vendar nismo za tisto »demokratijo«, ki vlada danes še marsikje in tudi pri nas v Južoslaviji. To so le navidezne demokracije, ki so zgolj plašč velekapitalizma, da more uspešnejše in bolj »upravičeno« gospodarsko in politično upogibati kmeta in delavca. Ta »demokratija«, ki je grd švindel, pa je v nevarnosti. Zato je kapitalistični svet vznemirjen. Potom svojega časopisja in drugih materialnih sredstev, ki jih ima dovolj na razpolago, se z lažmi in natolcevanji bojujejo proti kmečko-delavski slogi, ker se boji, da se izvede načelo, da naj vsakdo uživa vse sadove svojega dela.

Počasi sicer, z mukami in ovirami, hiti ta nauk svoji gotovi zmagi nasproti. Nobene človeške sile ni, ki bi ga mogla ustaviti. Čeprav je moč svetovnega kapitalizma kolosalna, je gotovo, da je moč kmečko-delavskega ljudstva, ki se osvoboduje v imenu kulture, človečanstva in miroljubnosti, še neprimerno večja.

Vsak narod mora delo svoje narodne in socialne osvoboditve dovršiti sam. Tudi kmečko-delavskemu slovenskemu ljudstvu je dana prilika, da se postavi v krog najbolj naravnih narodov ter izvede na **novih temeljih, prerojeno v republikanskem duhu**, svojo osvoboditev.

Dnevne vesti.

Občinske volitve v Ljubljani je razpisal veliki župan za ljubljansko oblast. Čudno pa je, da v razpisu ni naveden dan volitev. Rečeno je le, dokle trajajo rok za reklamiranje volilne pravice oziroma rok za popravilo volilnega imenika. Nad ljubljansko mestno občino gospodari sedaj vladni gerent. Kdo bo bodoči ljubljanski župan, o tem danes menda nihče več ne dvomi.

Radikalni list »Narodni Dnevnik« v Ljubljani je dne 22. t. m. objavil uvodnik: Eden ali trije narodi? V tem članku se bere sledeče: »Naš

položaj ni danes prav nič manj ogrožen ko leta 1918. in niti en vzrok za politično ujedinjenje ni odpadel. Politično smo Slovenci, Srbi in Hrvati en narod, ki ga že iz praktičnih ozirov imenujemo jugoslovanski narod. Kakor sta Nemec in Francoz, ki sta državljana Združenih držav Severne Amerike, ene narodnosti, ameriške narodnosti, tako smo vsi Jugoslovenci v političnem oziru le en sam in edinstven narod.

In zaenkrat zadostuje ta politična edinstvenost popolnoma. Ni nam treba drugega, ko da utrdimo svojo

„Pa dajte, gospod,“ in Šimen je iztegnil roko in sklonil glavo, „jaz vzamem vse, kar se mi da.“

Tahu so zadržale obrvi, zenice so se mu razširile, kri mu je šinila v lice. Zakričal je: „Pa mu dajte!“ in mignil Petričeviču.

Šimen se je plaho umaknil, toda v tem trenutku ga je zgrabil Petričevič od vzadi za ramena, ga vrgel na obraz in mu sedel na glavo; za noge ga je zgrabil Bošnjak, druga dva pa sta z namočenimi vrvmi začela visoko mahati in neusmiljeno mlatiti po hrbtu pisarja, ki je drgetajoč in hropeč stiskal zobe in nohte v zemljo.

„Ali je sladko, Šimen?“ se je besno zasmeljal Tahi. „Le ga!“ In vrv je tolka.

„Ali te drži ženska v moji službi, ti vrabec na tujem smetišču? Le ga!“ In zopet je padalo po Šimnovem hrbtu.

„Ali boš povedal skrivnost? Le ga!“ Tako so mu jih odšteli petdeset.

„Bo-bo-bom!“ je zatulil pisar. „Milost!“ Tahi je zamahnil z roko in hlapci so odskočili od nesrečnika, ki se je klečeč zvijal in modrega lica in krvavih oči tulil kakor ranjena žival.

„Povej,“ je zagrmel Tahi, „Ali si se pečal s kastelanko?“

Šimen je prikimal.

„Povej, kaj veš o puntanju kmetov.“

„Bom,“ je šepnil Šimen in mahal z glavo in rokami, „samo vode — vode, umrl bom, vo...“ in je brez zavesti tresoč se lopnil po tleh.

„Položite ga tje k zidu in dajte mu vode,“ je zapovedal Tahi. „Ko bomo opravili ono drugo, ga bom izprašal, zvečer pa pride na hruško!“

Hlapci so na pol mrtvega pisarja položili k zidu, Tahi pa se je podal s spremstvom v stanovanje kastelanke, ki je že sanjala sladke jutranje sanje.

„Ostanite pred vratmi, dokler Vas ne pokličem, ti, Bošnjak, pa pripelji osla!“ je rekel gospodar.

Skozi okno je sijalo jutranje solnce in igralo na rdečem licu mlade žene, ki je z na pol odprtimi ustmi in s pod glavo prekrižanimi rokami spala; dve težki črni kiti sta ji padali preko polnih ramen. Tahi je stopil k postelji in uprl oči v ženo. Oko se mu je zasvetilo, lice zardelo, toda naenkrat se je zdrznil in prebledel. Starec je segel v nedra, privlekel iz njih svetle škarje in naglo odrezal obe kiti. Žena je jeknila iz spanja.

„Kdo je? kdo je?“ toda, ko je opazila gospodarja, je sklonila glavo in prekrižala bele roke na prsih.

„Golobičica,“ je rekel Tahi s pridruženim glasom, „hotel sem te razveseliti, kupil sem ti novo, lepo mošnjico, daj mi ono staro nazaj.“

Žena je prebledela.

„Mošnjo daj!“ je zatulil Tahi in vtisnil zelazne prste v oblo ramo grešnice.

„Ali je mogoče ta? Komu si jo dala?“ se je zarežal Tahi in pokazal zobe, pri tem pa v tresoč roki držal stari Helenin mošnjček, ki ga je bil potegnil iz žepa.

Žena je izgubila oči, da bi ji lahko padle iz glave, in se bleda naslonila z glavo in rokama na zid ob postelji.

„Fu!“ je pljunil Tahi, „ti ženski izvržek! Počakaj! O le počakaj! Petričevič!“

V sobo so planili hlapci z vrvmi. Žena je zavrnila, se prišla z rokama za glavo in v postelji pokleknila.

„Naprej!“ je zatulil Tahi. — — — Divje tuljenje se je razlegalo iz kastelanovega stanovanja, da je kmetom pod bregom kri ledenela — grozovito tuljenje, divje stokanje in pravilno odmerjeni krepi udarci so se mešali z gromkim krohotom Tahovega glasa.

* * *

Zbiti pisar je dvignil glavo. Strašni krik ga je bil prebudil. Vse telo mu je še drhtelo. Po dvorišču so blodili konji z zvezanimi prednjimi nogami, pred kastelanovimi vratmi je bil privezan osel. Samo en hlapec je hodil po dvorišču. Pisar se je naslonil na lakto in poprosil s slabotnim glasom: „Luka, prinesi mi vode!“

„Bom,“ je odvrnil hlapec, „samo v zgornje dvorišče moram.“

Pisar se je ogledal kakor maček, nato pa je začel po trebuhu plezati. Kmalu se je ustavil: „Ne, ne bom, osel je len!“ je zašepetal. Počasi se je privlekel do vrvega konja, izvlekel nož, razrezal vrv in kakor da ga je vrag vzdignil na svoji dlani, je šinil na konja, se zvrabil za grivo in planil s konjem proti odprtim vratom.

„Primité ga!“ je zaklical Luka, noseč vedrico vode.

„Primité ga!“ je zaklical iz okna gornjega gradu, kamor ga je bilo zvalilo kričanje Loličke. Na te klice je prihitel Tahi in njegova družba.

Šimen je utekel!“ je zaklical Gabriel.

„Puško zgrabi, Gabriel, puško!“ je zaklical Tahi, „in ustrelj za njim!“

„Žal mi je konja,“ je odvrnil sin.

„Streljaj k vragu že!“ Gabriel je izginil od okna, pa se je takoj vrnil s puško. Šimnov konj se je na štoru spotaknil, Gabriel je pomeril in ustrelil.

(Dalej prih.)

državo, da bo močna in silna in do-
seženo je to, vsled česar smo ob pre-
obratu s solzami v očeh pozdravljali
Jugoslavijo.

Konstatiramo, da je s tem po-
stal „Narodni dnevnik“ separatisti-
čno, prevratno in protidržavno gla-
silo. Zakaj tako pišemo mi že štiri
leta in so nas zaradi tega že toliko
zmerjali s separatisti, da smo si že
sami domišljali, da smo res. Počasi
prodira spoznanje, počasi, prodira
pa le.

Nova igra. Ljubljanski otroci so
hodili včasih na Grad in na Golovec,
kjer „so se šli ravbarje in žandarje“.
Danes „se gredo“ pa „komuniste in
orjunce“. Tako nastajajo iz politič-
nih dogodkov — otročje igre.

Kako nam ponujajo denar. Listi
poročajo, da ponuja Italija naši dr-
žavi 600 milijonov lir posojila, Angle-
ži pa nekaj stotisoč funtov. Tako je
razumljivo, zakaj se sedanja vlada
tako krčevito brani da bi odstopila.
Kdor podpiše kakšno tako pogodbo,
tega navadno ne stori zastonj.

Stefan Radič je še vedno v Ru-
siji. Iz Rusije je sporočil svoji stranki,
da pristopa h „kmečki internacijo-
nali“. Tozadevno pismo so objavili
v njegovem listu „Slobodni dom“, ki
pa ga je policija zaplenila. Belgrajski
listi pa objavljajo dotična pisma do-
besedno, pa niso bili zaplenjeni. Iz
česar sledi, da smo „ena“ država.

Kako lahko delamo? Poletni čas
je za kmete silno težaven. Dela je na
polju več kakor preveč. Ljudje mo-
rajo zjutraj zgodaj na polje, pozno
zvečer pa se vračajo trudni in zde-
lani domov. Nekoliko počitka imajo
ljudje samo ob nedeljah. Ob nedeljah
pa vendar vsak lahko vsaj nekaj ma-
lega naredi za našo stvar. Eden ali
drugi stopi lahko k sosedu ali pa gre
celo v bližnjo vas obiskat kakšnega
znanca. Pri takih priložnostih se
ljudje pogovarjajo o tem in onem in
prav lahko se da pogovor zasukati
nekoliko tudi na politiko. Takrat vsak
lahko eno zine v korist republikanski
misli in na korist „Avtonomista“. Ali
delate tako? Vselej seveda ne bo
uspeha in marsikatera beseda bo
padla zastonj. Enkrat bo pa le vaša
beseda kaj zalegla in to je že ne-
kaj. Ne plašite se torej tega podrob-
nega dela, ker s tem ne boste kori-
stili nikomur drugemu kot samemu
sebi.

Strahovito klanje. V Galici, ne-
ki mali vasi na Kosovem polju, so
izsledili nedavno skrivališče nekih
„odmetnikov“. To so ljudje, katerim
pravimo mi roparji. Te roparje je
zasledovala žandarmerija. Ko so do-
gnali, da se roparji skrivajo v vasi
Galici, so vojak in žandarji vas ob-
kolili in jo s topovi popolnoma poru-
šili. Od prebivalcev ni nihče ostal
živ. Namesto da bi bili polovili ro-
parje same, nedolžne ljudi in njihovo
imetje pa pustili v miru, so šli in
razdeljali celo vas in pobili vse ljudi!
Potem seveda ni čudno, če tamošnji
prebivalci niso posebno „državo-
tvorni“.

Pretepaštvo v Sloveniji. Mladi
fantje so bili že od nekdaj bojeviti.
Taki so tudi še danes in razvada kli-
canja na korajžo je zlasti med
kmečko mladino globoko ukoreninje-
na. Zato v naši deželi fantovskih
pretefov ne manjka. Ugotoviti pa
moramo, da se doslej fantje niso ni-
kjer in nikdar med seboj ruvali z
očitnim namenom, da koga ubijejo.
Če se je kje dogodila taka nesreča,
se je dogodila ali v vinjenosti ali pa
v orehudi jezi ali pa naravnost po
nesreči. Dandanes pa postaja stvar
drugačna. V mestu — na deželi so
začeli ljudje streljati na druge ljudi,
pa ne iz jeze ali v nijanosti, ampak
namenoma, največkrat iz takozvanih
„političnih“ vzrokov. To pa gre pre-
daleč! Človek naj ima to ali ono
politično prepričanje, naj bo demo-
krat ali klerikalec ali radikal ali sa-
mostojnež — to je privatna stvar
vsakega posebej, ampak streljal in
klal ne bo nihče! V našo deželo pri-
haja poleti mnogo tujcev, bliža se
velesej, ki ga v sedanji težki go-
spodarski krizi marsikateri trgovec
in obrtnik željno pričakuje kot svojo
edino rešitev, a vlada? Ta je mirno
trpela in še trpi, da si ljudje dovolju-
jejo na svojo pest stvar, ki niso ni-

komur v čast, vsem skupaj pa v ve-
liko škodo.

Pametni sklep. Dnevni listi so
ta teden poročali, da je minister za
notranje zadeve odredil, naj oblasti
natanko pazijo, kdo nosi orožje. Če
imajo orožne liste ljudje, ki niso
vredni tega zaupanja, naj se jim
orožni listi z orožjem vred odvza-
mejo, kdor pa nosi orožje brez do-
voljenja, tega naj oblast kaznuje po
zakonu. — Ta odredba g. ministra je
čisto umestna. Zgodilo pa se bo ž
njo skoro gotovo to, kar se godi z
vsemi postavami. Postave so na-
vadno čisto dobre, samo ne izpolnju-
jejo jih ljudje ne, včasih pa tudi ob-
lasti same ne.

Vprašanja. Kaj pravijo ljudje, če
vidijo, kako se fantje tepo, žandar
jih pa mirno gleda? — Kaj pravijo
ljudje, če neodgovorne osebe vsta-
vijo vlak, zastopniki javne oblasti se
pa ne zgranejo? — Kaj pravijo ljudje,
če gledajo streljanje po ulicah, za-
stopniki javnega reda in miru se pa
ne ganejo? — Kdo ve, kaj pravijo
ljudje? Ali ne pravijo, da taka dr-
žava ni država?

Kam z junaki? Nekateri ljudje
očividno silno radi streljajo. Za stre-
ljanje pa vzdržujemo vojaštvo. Vo-
jakov taka država kot je naša nima
nikdar dovolj. Zakaj taki ljudje ne
gredo k vojakom? Zakaj jih oblast ne
vtakne tja? Tam bodo dobili hrano,
stanovanje, nekaj denarja in vse po-
trebno orožje in se bodo naučili stre-
ljati ne samo z revolverji, ampak
tudi s kanoni najtežje vrste. Ko se
bodo naučili streljati, naj jih pa sla-
vna oblast pošlje tja, kjer jih potrebuje
in kjer je dan za dnem dovolj prilož-
nosti za streljanje. Ob albanski meji,
pravijo, da poka vsak dan. Torej!

V zadregi. Vselej, kadar se me-
njajo vlade v Belgradu, opažamo med
državnim uradništvom neko čudno
gibanje. Če bi se vlada spremenila
hitro, bi se tudi gibanje med uradni-
štvom končalo hitro. Kdor je n. pr.
doslej kupoval vsak dan „Jutro“ in
ga položil v pisarni predse na mizo,
da je uradni predstojnik moral vide-
ti, kdo da je kupec „Jutra“, ta bi po
izpremembi vlade enostavno kupil
„Slovenca“ in ga položil predse. V
Belgradu pa se ne rešujejo počasi sa-
mo akti, ampak tudi krize. To je pa
za uradniško gospodo jako mučno.
Ves pretekli teden n. pr. nihče ni
vedel, ali pride na vlado Korošec ali
ostaneta na vladi Pašič in Pribičević.
Kaj naj sedaj kupuje ubogi uradnik
in kako naj pokaže svojo zaneslji-
vost, zvestobo in objektivnost? Kakšna
smola bi to bila, če bi tak
nesrečnež kupoval še cel teden
„Jutro“, naenkrat pa bi v samem
„Jutru“ bral, da je postal minister
— dr. Korošec! Ali pa obratno! Po
našem mnenju bi bilo najbolje, če
bi uradniki v takih čudnih trenutkih
kupovali „Avtonomista“. Vseh nam-
reč le ne morejo zagnati na cesto.

Poštenje. Kadar je na vidiku
nova vlada, nastopa med uradni-
štvom neko čudno vrenje. Pri nas se
je namreč ukoreninila razvada, da
se more izpremeniti z ministri vred
tudi velik del uradnega osovja, zla-
sti onega na višjih mestih. Če je na
vladi n. pr. dr. Žerjav, porine ta
svoje prijatelje in prišaste na višja
mesta, če pa pride na vlado dr. Ko-
rošec, ta „žerjavovce“ odrine in po-
stavi na višja mesta svoje ljudi. Da
javna uprava že vsled takih izpre-
memb trpi, je jasno, ker dobra javna
uprava potrebuje predvsem neko
stalnost. Še bolj pa trpi javna uprava
zato, ker se v takih slučajih pač
vprašuje po strankarski pripadnosti
tega ali onega človeka, vprašuje se
tudi nekoliko no strokovni usposob-
ljenosti, prav nikdar in nikjer pa
nihče ne vpraša, če je „novi“ človek
tudi — pošten!

Koliko vrst državljanov imamo?
Mi imamo tri vrste državljanov. Eni
se vozijo po železnica zastonj, dru-
gi za znižano ceno, tretji pa plačajo
celo voznino. Ustava pa pravi, da
so vsi državljani kraljevine SHS
enakopravni.

Dober trgovec je g. Rade Pašič
in o njem pripoveduje belgrajska
„Pravda“ to-le dogodbico: Rade
Pašič bi bil rad prodal neki avto-
mobil. Obrnil se je za posredova-

nje na nekega trgovca z avtomobili
in s tem sta se dogovorila, naj tr-
govcu proda avtomobil za 160 tisoč
dinarjev, če pa ga proda dražje, je
prebitek trgovcev. Trgovec je avto
res prodal za 180 tisoč dinarjev in
je prodajo takoj sporočil g. Rade
Pašiču. Gospodin Rade je pa takoj
odšel h kupcu, kasiral vseh 180 ti-
soč dinarjev, posredovalec pa čaka
na svojih 20 tisoč dinarjev. Obrnil
se je že na Radetovega očeta, sta-
rega Pašiča, obrnil se je tudi na
njegovo mater, pa vse zastonj. Sedaj
ima celo zadevo sodišče v rokah.

Ne bojte se! Z več strani smo
prejeli pisma, v katerih nam naši
somišljeniki poročajo, da bi že usta-
novili krajevno politično republi-
kansko organizacijo, toda oni se ne
unajo, ker se boje kazni. V pomirje-
nje bojazljivih ljudi povemo, da se
republikanskega imena ni treba ni-
komur bati. **Kdor hoče biti in kdor je
republikanec, je to lahko brez skrbi
in nihče ga zaradi tega ne more
kaznovati,** razun če zagreši kaj
protizakonitega. Nam je sicer znano,
da so postali v najnovejšem času
nekateri naši somišljeniki na deželi
precej zbegani, ker so trosili vladni
listi vesti, da bo Radič zaprt in
njegova stranka razpuščena in
prepovedana. To pa naj nas nič ne
moti. To so bile samo grožnje, ki so
zaenkrat ostale na papirju. Mi vemo,
da ne delamo ničesar, kar bi bilo
zakonom nasprotno in zato se nam
tudi ni treba bati nastava oblasti
proti nam.

Politični barometer. Barometer
je orodje, ki prerokuje vreme. Po-
litično vreme pa prerokujeta v Ljub-
ljani dve kavarni, „Union“ in „Ev-
ropa“. Če začno zahajati razni urad-
niki v „Union“ takrat se napove-
duje klerikalna vlada. Če pa izosta-
nejo iz „Uniona“ in začno obiskovati
„Evropo“, se napoveduje liberalna
vlada. Tako izvedo Ljubljančanje
lahko brez časopisov, kakšna vlada
bo prišla.

Iz Ptuja nam pišejo: Tu imamo
nekaj časa sem kar dve vrsti Slo-

vencev. Eni so pristni, drugi manj
vredne kakovosti. Na to „idejo“ so
prišli po dolgem razmotrivanju ne-
kateri trgovci, ki so po vojni spopol-
nili število ptujskih Slovencev. Po-
njihovem so ptujski predvojni Slo-
venci sami figovci. Narodnozaveden
je le tisti, ki najbolj kriči in se ponaša
z „jugoslovenstvom“. Mi, ki smo bili
večkrat tepeni od nemškutarjev, so-
dimo pa te današnje junake drugače.
Nas učiti, kaj je zaveden Slovenec, ki
smo morali to pokazati v nevarnih
časih, je odveč. Današnja hrabrost,
ko ni nobene nevarnosti več ne od
Linharta ne od Orniga, ni nobena
hrabrost, ampak samo špekulacija in
širokoustje. Toliko v vednost tukaj-
šni „Orjuni“ in še posebej nekaterim
njim članom. P. M.

Lepo novopreurejene prostore
ima „Ljubljanska posojilnica“ na
Mestnem trgu št. 6 v Ljubljani. Pri-
poročamo Ljubljansko posojilnico na-
šim čitateljem ter opozarjamo na
oglas.

Vrednost denarja. Za 100 dinar-
jev plačajo v Švici okoli 6 frankov
50 centimov. — Na zagrebški borzi
cenijo 1 dolar približno na 81 do 84
dinarjev, 1 liro pa 3 dinarje 60 par.

Žitne cene v Vojvodini. Pšenica,
stara 340 do 350 dinarjev, nova 335
do 340. Oves, nov, 290 do 300 dinar-
jev. — Koruza 255 do 256 dinarjev.
— Moka št. 0 po 525 do 550 dinarjev.

Cene svinj v Mariboru. 5 do 6
tednov stari pujski po 200 do 225 di-
narjev komad — 7 do 9 tednov stari
po 250 do 300 dinarjev. — 3 do 4
mesece stari 1000 do 1150 dinarjev.
1 leto stari 1500 do 1800 dinarjev.
Za 1 kg žive teže 15 do 17 dinarjev.

Cene mesa v Mariboru. Prvo-
vrstno volovsko po 25—27 Din za ki-
logram. — Druge vrste po 22—24
Din. — Teletina prve vrste po 25 do
28 Din, druge vrste po 21—24 Din. —
Svinjsko meso po 22—35 Din.

IZDAJA LJUBLJANSKA ORGANIZACIJA
SLOVENSkih AVTONOMISTOV.

Odgovorni urednik Drago Brozovič.
Tiskarna J. BLASNIKA NASL. v Ljubljani.

**Nakup gozdov, desk, tramov
in drv. Zaloga trboveljskega
premoga in drv. Prodaja na
debelo in drobno. - Plačljivo
tudi na obroke.**

DRUŽBA ILIRIJA
Ljubljana, Kralja Petra trg 8.
Telefon štev. 220.

Motorno kolo

prodam na obroke. Isto ima 4—5 HP,
ter je izborno ohranjeno. Naslov v
upravi lista.

Kovaškega učenca

sprejme takoj
Mihael Šega, kovač, Lipsenj,
p. Grahovo pri Cerknici.

Franc Szantner

Ljubljana, Šelenburgova ul. 1

trgovina čevljev in specialna
tvrdka za ortopedična in ana-
tomična obuvla

sprejema
**vsa naročila po meri
in popravila.**

Od slej se

razlikuje izvrstni, iz davna preizkušeni »Pravi
: FRANCKOV : kavni prídadek« od ponarejenih
proizvodov tudi že na zunaj po novi, rjavo-
modro-beli etiketi. — Na tej se posebno izti-
čejo karakteristični znaki razlikovanja, ki so:
im »Franck« in »kavni mlinček«.

»Pravi : FRANCK : z mlinčkom« zahvaljuje
svojo splošno priljubljenost izvrstnemu aromu in
prijetnemu okusu ter svoji izdatnosti in tečnosti.

Nenadkriljivo pač ni nobeno blago

priznано pa je, da ima naša prava domača KOLINSKA cikorija zelo prijeten okus, prav lepo barvo in izredno dobro kakovost — torej zasluži, da se vporablja v vsaki slovenski rodbini.

Antikvarijat, knjigarna

HINKO SEVAR

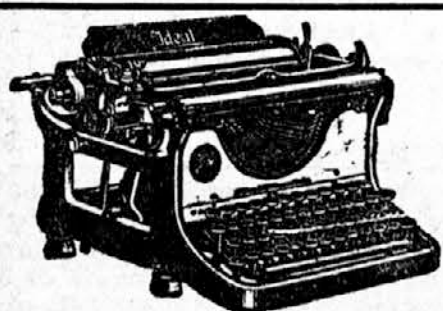
Ljubljana, Stari trg 34

kupuje in prodaja različne knjige v vseh jezikih po ugodnih cenah.

FR. SLOVNIK

LJUBLJANA, Stari trg 2.

priporoča po najnižjih cenah svojo zalogo izgotovljenih oblek in manufakture. Obleke po meri se točno izvršujejo.

THE REX CO

LJUBLJANA, GRADIŠČE 10.

Telefon šte. 265.

Najboljši pisalni, razmnoževalni in kopirni stroji. VSE PISARNIŠKE POTREBŠČINE.

F. P. ZAJEC
optik
LJUBLJANA,
Stari trg 9.

Družabnica.

Gospa, ki razpolaga s primernim kapitalom, želi postati družabnica in aktivno sodelovati pri že obstoječi trgovski firmi. Ponudbe na upravo Avtonomista.

Prvorazredni moderni brzo-pisalni stroj

STOEWER - RECORD

Vrhunec fine mehanike.

Zastopstvo:

Ludovik Baraga

Ljubljana

Šelenburgova ulica št. 6. I./d.

MERAKL

barve, mastila, lake, kit, emajle, kistove (čopiče) in zajamčeno čisti firneš najboljše kakovosti nudi

Medić-Zankl

družba z o. z.

Maribor,
podružnica.

Ljubljana,
centrala.

Novi Sad,
skladišče.

Tovarne:

Ljubljana - Medvode.

Ali sem že poslal — naročnino?

Trgovska banka d. d., Ljubljana

PODRUŽNICE:

Maribor, Novo mesto,
Rakek, Slovenjgradec,
Slovenska Bistrica

Dunajska cesta 4. (v lastni stavbi)

KAPITAL IN REZERVE DIN 18,300.000.—

Izvršuje vse bančne posle najtočneje in najkulantneje.

Brzjavlj: Trgovska

Telefoni: 139, 146, 458

EKSPOZITURE:

Konjice,
Meža-Dravogr.,

Zadružna banka v Ljubljani

Brzjavlj: Zadrubanka.

Aleksandrova cesta šte. 5.

Telefon šte. 367.

Vplačani kapital Din 3,000.000.

Izvršuje vse bančne posle najtočneje in najkulantneje

Prva žebljarska in železoobratna zadruga v Kropi in Kamni gorici.

Pisma: Žebljarska zadruga, Kropa (Slovenija). Brzjavke:
Zadruga Kropa. — Telefon interurban: Podnart številka 2.

Žebli za normalne in ozkotirne železnice. Žebli za ladje, črni ali pocinkani. Žebli za zgradbe, les itd. Žebli za čevlje. Spojke za odre in prage. Spojke za ladje in splave. Železne brane. Zobje za brane. Kljuke za podobe, zid, cevi, žlebove itd. Vijaki z maticami. Podložne pločice. Matice. Zakovice za tenderje, kotle, mostove, sode, pločevino, kolesa itd. Vijačni čepi. Verige. Vsi v našo stroko spadajoči železni izdelki po vzorcih in rizbah najceneje. Ilustrov. ceniki na razpolago.

Popolnoma varno naložite denar v

LJUBLJANSKO POSOJILNICO

R. Z.
Z O. Z.

Mestni trg št. 6

ki posluje v novopreurejenih prostorih
V LJUBLJANI

Mestni trg št. 6

Hranilne vloge in vloge na tekoči račun
obrestuje

po 8%

ter jih izplačuje takoj brez odpovedi. Večje vloge z
odpovednim rokom obrestuje tudi više po dogovoru.

Posojila daje le proti popolni varnosti proti vknjižbi na hiše in posestva ter proti poročitvu. Daje tudi trgovske kredite ter sprejema ceslje in inkaso faktur.